

povijesti, kada je i demokratizacija u sastavljanju privatno pravnih izvora dosegla najvišu razinu, predstavljeni dokumenti otkrivaju privatne poslove pripadnika svih slojeva kasno-srednjovjekovnog društva. Nadalje, Ante Birin je pokušao rekonstruirati neke crtice iz života promatranog komunalnog bilježnika, ali i neke paleografske i diplomatske karakteristike dokumenata.

Nakon vrlo lijepo izrađene uvodne studije, Ante Birin nam donosi i cjeline potrebne za produktivno korištenje objavljenog izdanja pod nazivom *Znakovi i kratice / Segni e abbreviazioni* (34-35) te *Popis isprava / Elenco dei documenti* (37-47).

Glavni i najveći dio knjige čini poglavlje pod nazivom *Isprave / Documenti* (49-367), u kojem se objavljuje čak 219 isprava koje je Bonmetej iz Verone sastavio od lipnja 1449. do svibnja 1452. godine. Iako je riječ o relativno kratkom vremenskom razdoblju, Bonmetej je zapisao brojne isprave o kupoprodaji ili zakupu, mirazima ili sporovima oko nekretnina kao i brojna dugovanja, ugovore o stupanju na naukovanje ili miraze.

Na kraju ovog opsežnog i prije svega korisnog izdanja nalazimo i vrlo opsežan i detaljan aparat namijenjen lakšem pretraživanju. Naime, Ante Birin je izradio *Index locorum* (369-374), *Index personarum* (375-398) te zaključno *Index rerum* (399-411).

Knjiga Ante Birina *Bonmetej iz Verone (1449-1451)*, osim što dolazi kao jedna u nizu izdanja spisa šibenskih bilježnika koje je kao članke u časopisu *Povijesni prilozi* izradio isti autor, ujedno je i prva knjiga podserije Šibenski bilježnici Biblioteke hrvatska povjesnica. Ujedno, ona predstavlja možda i najopsežniju studiju te vrste do sada objavljenu za prostor kasnosrednjovjekovne šibenske komune. Kako je autor do sada objavio i prikazao isprave i rad komunalnih bilježnika koji su djelovali u prvoj polovici 15. st., ovom knjigom je došao do polovine stoljeća koje obiluje brojnim ispravama pripadnika svih slojeva kasnosrednjovjekovnog društva. Priređenih 219 isprava omogućava izrazito veliki broj potencijalnih interdisciplinarnih istraživanja za prostor šibenske komune u kasnosrednjovjekovnom razdoblju, ali prije svega za proučavanje različitih razina materijalne kulture koja su u sve većoj mjeri zastupljena u historiografiji u protekla dva desetljeća.

Goran Budeč

Hrvatskoglagoljski notarijat otoka Krka, Notari Dubašnice, sv. 1, Treći notarski protokol Jura Sormilića (1726-1743), prir. Tomislava Bošnjak Botica – Ivan Botica – Tomislav Galović, Hrvatski državni arhiv – Staroslavenski institut – Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Povijesno društvo otoka Krka, Zagreb 2016., 437 str.

Na prostorima Istre, Kvarnera i Hrvatskog primorja u kontinuitetu od četriristo godina djelovao je hrvatskoglagoljski notarijat kao jedinstveni oblik ove javne institucije u europskoj pravno-povijesnoj praksi. Knjiga koju ovdje predstavljamo, *Treći notarski protokol Jura Sormilića (1726-1743)*, sadrži čak 297 notarskih isprava i predstavlja prvi svezak projekta za objavljivanje građe koja predstavlja ostavštinu hrvatskoglagoljskog notarijata. Građa iz navedenog fonda nalazi se u Hrvatskom državnom arhivu, priređivači ovoga vrijednog izdanja su Tomislava Bošnjak Botica, Ivan Botica i Tomislav Galović, a urednici cijele serije, kojoj je cilj objava isprava hrvatskoglagoljskog notarijata Krka, su Mirjana Matijević Sokol i Ladislav Dobrica. Izdanje obiluje brojnim vrijednim i luksuznim priložima, od čega je potrebno izdvojiti više od 30 faksimila dokumenata, a potrebno je spomenuti kako izdanje sve studije i urednička

pomagala donosi na hrvatskom i engleskom jeziku. Tako, izdanje započinje *Riječ nakladnika / A word from the publisher* (7-8), a nadopunjuju ga *Vrela i literatura / Bibliography* (73-79), *Kratice / Abbreviations* (391), *Rječnik manje poznatih riječi / Dictionary of Unfamiliar Words* (392). Na samom kraju ovog opsežnog izdanja nalazimo i *Kazalo osobnih imena / Index of Proper Names* (407-417), *Kazalo zemljopisnih imena / Index of Geographical Names* (419-426), te *Predmetno kazalo / Subject index* (427-437). Potrebno je spomenuti kako se na kraju samog izdanja u prilogu nalazi CD sa digitalnom verzijom bilježničke bilježnice.

Analizu samog izvora kao i studije o hrvatskoglagoljskom notarijatu nalazimo u poglavlju naslovljenom *Hrvatski glagoljski notarijat i treći notarski protokol Jurja Sormilića* (11-39). Engleski prijevod ranije navedenog poglavlja nalazimo pod naslovom *Croatian Glagolitic notary service and third notarial protocol of Jure Stomilić* (43-70). U navedenom poglavlju, autori vrlo detaljno analiziraju građu, počevši pregledom notarijata kao službe, hrvatskoglagoljskog notarijata, te njegove prakse na otoku Krku. Nakon općenitog pregleda same problematike, autori su nam približili i pregled povijesti Dubašnice, te tamošnje notarske prakse. U nastavku analize izvora, autori Tomislava Bošnjak Botica, Ivana Botica i Tomislav Galović donose vrlo detaljnu Diplomatičko-povijesnu analizu pravnih spisa iz proučavane Notarske bilježnice, kao i paleografsko-jezičnu analizu istog. Potrebno je napomenuti kako je studija visoke razine obogaćena još i engleskim prijevodom, a naslovljena je *Croatian Glagolitic Notary service and third notarial protocol of Jure Sormilić* (43-71).

Nastavak izdanja čini 297 dokumenata i devet "nadopuna" notarske bilježnice notara glagoljaša *Jurja Sormilića od 1726. do 1743. godine*. Notarska bilježnica sadrži uvjerljivo najviše ugovora o kupoprodaji (216 isprava), a prisutan je i znatan broj ugovora o mirazu (23 isprave). Uz te dvije navedene vrste privatnopravnih isprava, prisutni su još u manjoj mjeri i razni otkupi, obeštećenja, darovnice i sporazumi.

Ovo izdanje trojice autora iz mlade generacije društveno-humanističkih znanstvenika, predstavlja izvanredan doprinos proučavanju više aspekata društvene povijesti. Uz mogućnost jasnog sagledavanja povijesti svakodnevnog života na jednom hrvatskom otoku sredinom 18. stoljeća, otkrivaju se i neizmjerne mogućnosti koje nam pruža proučavanje samog glagoljskog pisma u ovom tipu dokumenata. Stoga uz neizmjernu korist povijesnoj znanosti s crticama iz svakodnevnog života, potrebno je izdvojiti i jezičnu, ali i paleografsku vrijednost djela. Stoga, rad Tomislave Bošnjak Botice, Ivana Botice i Tomislava Galovića možemo okarakterizirati kao izdanje koje je podjednako kvalitetno pripremljeno, ali i izvedeno, te neograničeno korisno znanstvenicima s brojnih ustanova Republike Hrvatske. Engleskim prijevodom je ovo ionako vrhunsko izdanje samo upotpunjeno te ga se približilo i kolegama s europskih prostora.

Goran Budeč

Mirjana Polić Bobić – Mijo Korade, *Paragvajska pisma*, Matica hrvatska, Zagreb 2015., 246 str.

Knjiga dvoje uglednih poznavatelja hispanoameričkih prilika ranoga novog vijeka, profesorice Mirjane Polić Bobić sa Filozofskog Fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i profesora Mije Korade sa Hrvatskih Studija Sveučilišta u Zagrebu, bavi se pomalo zaboravljenom tematikom hrvatskih isusovaca Ivana Marchesettija i Nikole Plantića. Prvi je djelovao u tzv. Isusovačkoj Državi Guarani – Paragvaj, koja je obuhvaćala velike dijelove današnjih država Paragvaja,